Tamara CRISTEI
Maria POPOVICI
Universitatea AŞM
(Chişinău)

SPIRITUL CREAȚIEI LUI DUMITRU MATCOVSCHI, UN VECTOR ÎN FORMAREA TINEREI GENERAȚII

Abstract. D. Matcovschi's entire work focuses on a dominant of „struggle with inertia" intended to revive national consciousness, which marked the signification of his artistic vision of the world. Hence his relevant ethical perspective subordinates to the aesthetic. Diverse artistic reality created by the author is a formative area and a transformative factor for a young personality that needs some landmarks in its becoming. The spirit of Matcovschi's work is built of several elements that the author intended. First there is a „desire to live", that joviality of existential philosophy of our people; D. Matcovschi's creation offers a formula of vitality since, in the name of life, it is required to fully sound all the truths and not to accept fear and treacherous silence, imperatives that require true courage and artistic citizenship. This is the natural space of Romanian people's spirituality inside which a young reader can feed, in today's morality crisis, from the spring of ethics, from the aura of aesthetics, having a possibility to acquire the skills needed for a life responsible for successful activity.

Keywords: spirit, spirit of the time, authorial intention, intention of the work, educational paradigm, postmodern education, ethical, aesthetic.

Dumitru Matcovschi reprezintă o perioadă importantă a literaturii basarabene ce semnifică travaliul „căutării de sine" a acesteia, poetul acoperind, timp de jumătate de secol, toate genurile literare (poezie, proză, dramaturgie, publicistică) cu opere de valoare, receptate activ de către cititori (atât pe calea lecturilor individuale, cât şi prin filiera teatrului), datorită cărui fapt şi-a câştigat titlul de „scriitor total" al literaturii noastre.

D. Matcovschi este unul dintre cei mai cunoscuți scriitori ai generației şaizeciste, căreia le-a revenit o misiune dificilă în contextul regimului politic totalitar: „lupta cu inerția", angajând, în plan literar, şi „lupta cu inerția conştiinței naționale" [2, p. 190]. Lectura integrală a operei matcovschiene convinge de faptul că lupta cu inerția conştiinței naționale i-a conferit o deosebită semnificație viziunii artistice asupra lumii, devenind şi o dominantă a mesajului intenționat al creației. De aici şi perspectiva etică relevantă ce o include pe cea estetică în măsura în care o „slujeşte", o adecvează atât intenției auctoriale, cât şi facturii poeziei „sincere, profunde, dramatice, cu adevărat existențiale" [2, p. 191]. Aceste note esențiale ale creației confraților de generație au determinat ca, în contextul anilor '90 ai secolului trecut, poezia lui D. Matcovschi „să explodeze" adevăruri incontestabile, solicitate de spiritul timpului, contribuind la pregătirea şi

BDD-A8609 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)

realizarea renaşterii naţionale a moldovenilor din stânga Prutului. Efectul de revoluţionare a conştiinţei naţionale cu impact asupra sentimentului libertăţii şi demnităţii a fost resimţit de cititorii tuturor generaţiilor, în special poezia lui Matcovschi fiind inclusă în manualele şcolare, iar operele dramatice devenind cele mai solicitate de regizorii teatrelor din ţară şi de către spectatori. Funcţionalitatea textelor sale era direct proporţională cu aspiraţiile poporului dintre Prut şi Nistru, cu efortul său de a-şi cunoaşte şi a-şi conştientiza identitatea prin reactualizarea tradiţiilor spirituale transmise din veac în veac, prin promovarea valorilor naţionale istorice, culturale, lingvistice etc.

Pentru tânăra generaţie de azi, D. Matcovschi reprezintă o legendă a omului martir, a poetului care a cântat neamul, patria, limba română, a reflectat asupra unor probleme stringente ale vieţii poporului său, relevându-i filozofia existenţială, idealul de viaţă, modul de a fiinţa în lume, în definitiv, asumându-şi rolul de portavoce al acestuia şi de străjer al valorilor spirituale create în timp de către întreg neamul românesc şi dobândindu-şi astfel supranumele de „poet şi om al cetăţii". De aici şi necesitatea actuală stringentă de a-i studia nu numai opera, ci şi personalitatea, activitatea sa de un civism şi patriotism autentic care constituie o parte integrantă a ceea ce putem numi fenomenul matcovschian şi care ilustrează un model educativ impresionant. Numai când receptarea înseamnă şi studiu serios al întregului fenomen Dumitru Matcovschi, trăieşti o adevărată satisfacţie intelectuală, o împlinire morală şi o cotrăire a spectrului de stări şi atitudini poetice în raport cu cele mai stringente probleme pe care le înfruntă neamul de la „mărgioară, Basarabia". De fapt, realitatea artistică diversă creată de autor constituie un spaţiu formativ şi un factor modelator al tinerelor generaţii, care au nevoie de puncte de sprijin în edificarea lor spirituală şi morală. Cu atât mai mult că timpul cu care ne confruntăm astăzi le solicită tinerilor o angajare conştientă şi responsabilă în procesul de formare a unei personalităţi umane şi profesionale apte să facă faţă provocărilor şi solicitărilor presante ale vieţii contemporane. Procesele de globalizare şi integrare europeană le reclamă tinerilor să fie competitivi, activi, oameni ai faptei şi ai soluţiilor întemeiate. Pragmatismul actualelor direcţii postmoderne din educaţie pun accentul pe o dimensiune motivaţională intrinsecă, pe resurse atitudinale ce ar alimenta formarea etică a tinerei personalităţi. Anume capacitatea de a manifesta o sensibilitate adecvată constituie alchimia care face ca ideile să se transforme în adeziune, convingere, colaborare, atitudine angajată, respect pentru adevăr, valorificarea lumii reale şi a lumii imaginare ca o inepuizabilă izvorâre de viaţă şi de situaţii de învăţare şi formare continuă. Orientarea tinerilor în procesul educaţiei spre „dezvoltarea umanităţii în fiinţa umană (...) produce transformări relevante în sistemul de valori" [1, p. 18] al acestora constituind în fine o paradigmă umanistă. Se schimbă şi aşteptările: cointeresarea şi angajarea elevilor şi studenţilor faţă de propriul parcurs de învăţare-evaluare, punerea în valoare, prin produsele create, a particularităţilor individuale şi a intereselor acestora, construirea de demersuri alternative întemeiate pe resursele imaginaţiei, încurajarea exprimării punctului de vedere personal, cultivarea atitudinii reflexive şi critice etc.

BDD-A8609 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)

Or, pentru realizarea eficientă a acestor obiective, personalitatea şi creaţia lui D. Matcovschi oferă într-un mod generos multiple resurse educaţionale preţioase, constituind un vector axiologic în formarea tinerei generaţii. Spaţiul integral al operei sale este unul propice formării în direcţiile şi în sensurile desemnate de paradigma educaţională enunţată mai sus. În primul rând, personalitatea scriitorului, travaliul afirmării sale reprezintă invariante în educarea tinerei personalităţi pe bază de modele. Modul de a fi matcovschian, pe care poetul şi l-a edificat din fragedă copilărie în sânul familiei, rezidă, în primul rând, în permanentizarea sentimentului filial manifestat faţă de părinţi şi faţă de „mărgioară", simţăminte ce i-au alimentat constant forţele de revitalizare şi o vie lumină şi căldură în priviri, pe care le invocă toţi „ai casei" şi toţi cei care l-au cunoscut. Chiar şi în momentele de îndârjire, revoltă şi profunde decepţii existenţiale, chipul poetului, ochii săi iradiau atât fermitate de neclintit, cât şi înţelegere, îndemn la fapte concrete. Este un mod uman de a fi la care tinerii de azi trebuie să reflecteze învăţând adevăratele sensuri ale toleranţei şi empatiei, raportându-se inclusiv la comportamentul exemplar de student şi maniera de a studia a poetului. „Ca student se impunea felul său de a fi: era destul de cumpănit în acţiuni, elegant, modest şi echilibrat cu colegii, ştia să se îmbrace cu gust. Deşi era destul de capabil, la orele practice nu se avânta să se evidenţieze pentru a impresiona pe cineva, însă când lua cuvântul, avea ce spune..." Fără să fi urmărit a dobândi, în şcoala timpului, competenţa transversală *A învăţa să ştii să înveţi*, colegul de facultate Nicolae Cazacu mărturiseşte că studentul Dumitru Matcovschi „ştia cum să înveţe. Nu a fost un tocitor de carte. Învăţa raţional, vorbea adecvat şi argumentat" [4, p. 145]. Aceste calităţi adeveresc necesitatea achiziţionării de către tânăra generaţie a competenţelor de comunicare ce-o vor ajuta să-şi definească propriul discurs, fără de care tinerii nu se pot afirma şi realiza astăzi în niciun domeniu de activitate. De asemenea, „o calitate deosebită a lui Dumitru Matcovschi ca student", mărturiseşte în continuare colegul său, „a fost pasiunea pentru lectură. Citea mult, îndeosebi literatură românească şi universală" [Ibidem]. Astăzi studiile sociologice atestă o situaţie alarmantă în învăţământ: învăţarea în baza „nonlecturii" atât a studiilor metatextuale, cât şi a operelor literare, acceptarea parcurgerii textelor informative din internet şi reproducerea lor parţială, neasumată. Modelul matcovschian certifică, alături de alte modele similare, că numai achiziţionarea unor lecturi de referinţă, procesarea conştientizată a informaţiei selectate din internet şi cărţile citite/studiate asigură formarea unei personalităţi moderne şi dobândirea integralităţii mature ce poate face faţă necesităţilor celor mai stringente şi serioase ale timpului. Oricâte idei s-ar vehicula astăzi la această temă, adevărul, recunoscut şi promovat de către politicile educaţionale ale unor ţări prospere, este că literatura/ lectura, în general, operele literare, în special, „constituie un referenţial de învăţare cu o mare autoritate valorică şi cu virtuţi formative pentru tineri. Ea este un bagaj axiologic, experienţial şi expresiv consistent, sigur, oarecum stabilizat şi validat în timp" [3, p. 29]. Necesitatea promovării acestui deziderat este evidentă, întrucât tot mai mult se impun tinerii care pur şi simplu au tupeul logoreei volubile şi presante, dar nu stăpânesc discursul doct,

BDD-A8609 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)

persuasiv şi concludent al cunoscătorului şi valorificatorului unor texte de importanţă reală. Pericolul constă în faptul că anume acest tip uman trece astăzi în ţară ca model de succes, pe când în realitate este un mod degradant şi fals. Cu atât mai mult că spiritul unui popor îşi tezaurizează valorile, în forme originare şi originale, în diferite producţii literar-artistice, oferind tinerei generaţii evidenţe de „sensibilităţi umane, elemente secvenţiale pentru comportamente mai largi, un evantai de trăiri sau de exprimări ale acestora" [Ibidem]. Iar opera literară creionează predispoziţii bazale pe care tinerii le pot activa în împrejurări felurite ale existenţei, pregătindu-i pentru viaţa comunitară. Dar, în mod deosebit şi sigur, producţiile literare asigură o deschidere şi o permeabilitate spirituală către alteritatea culturală a diverselor generaţii din care se constituie fundamentarea şi continuitatea valorică a spiritualităţii neamului românesc, tânăra generaţie având posibilitatea să realizeze semnificarea şi integrarea valorilor proprii într-un context mai larg, ceea ce-i ajută să disece şi să departajeze mai uşor specificităţile intrinseci ale literaturii naţionale. Bunăoară, poetul îndeamnă „să nu uităm, vă rog, nu avem voie, că în anii optzeci poezia şi cântecul patriotic au trezit-o (Basarabia) din somnul cel de moarte" [6, p. 323]. Poezia este expresia durerii, este oglinda sufletului, iar pentru „poetul mărgioarei", ca şi pentru Mihai Eminescu, sufletul omului este cel mai valoros constituent uman: „sufletu-i totul" şi el trebuie să fie „cel mai frumos din câte le are frumoase omul." Acestei idei directorii i se consacră poetul: „De suflet zic, vreau să zic, de voi, oameni./ Se pierde sufletul, tare mi-e teamă, din cuvânt./ Să-l apăr mă zbat...". Deşi D. Matcovschi a menţionat că „am preferat etica esteticii", prin idealul de frumos, categorie estetică, eticul se transsubstanţiază în estetic în numeroase cazuri ale poeziei sale, întrucât etica este concepută de către poet ca bază a esteticii, ca o „rugăciune" a omului abandonat în existenţă. Depinde şi de forţa de receptare a cititorului, personificată de autor în poezia „Ecoul": „Şi-am cântat întâi în mine/ Dorul de mi-am împăcat/ Am cântat pe urmă-n şoaptă/ Fraţii de m-au ascultat.// Am cântat după aceea/ Mai în glas pentru vecini./ Şi-am cântat în gura mare/ Mai târziu pentru străini.// Am cântat un cântec simplu/ Ca un bulgăre de lut./ Fraţii mi-au ţinut isonul/ Şi vecinii mi-au ţinut.// Iar străinii de departe,/ că nici n-au ştiut ce cânt,/ Mi-au pus preţ după ecoul/ Ce s-a risipit în vânt.// Iar ecoul, ca ecoul,/ Repetându-se mereu,/ A schimbat până la urmă/ Jersul cântecului meu" [7, p. 205]. Textul vizează trei tipuri de receptare a cântecului-poezie: a) cea totală – autoreceptarea; b) cea din intenţia auctorială – receptarea de către receptori comprehensivi, „fraţii şi vecinii" şi c) nonreceptarea, cea de către străinul ce nici măcar nu intenţionează a înţelege mesajul. Într-un articol publicistic, autorul se confesează, expunându-şi crezul artistic: „De-ar şti cititorul prin câte cumpene trece creatorul de frumos... Pentru că nu tolerează dezmăţul. Scriu şi scriu. Poeme pe care nu le voi publica niciodată. Singur în casă, le mormăi către omul negru imaginar, oponentul meu" [6, p. 232]. Fără îndoială că cititorul trebuie să ştie cel puţin lucruri esenţiale despre idealul de viaţă împărtăşit de creator, despre atitudinea fundamentală pe care o trăieşte faţă de realitatea pe care o transfigurează în opera artistică, despre aspectele definitorii ale acelei realităţi, pentru a-şi forma propria atitudine şi a-şi proiecta o perspectivă adecvată de receptare

BDD-A8609 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)

întru înțelegerea pertinentă a operei acestuia, mergând, prin lectură, „în întâmpinarea autorului”, după cum opinează în tratatele lor specialiştii în teoria lecturii şi receptării U. Eco, W. Iser, H. R. Jauss, P. Cornea.

În altă ordine de idei, cunoaşterea operelor literare poate conduce adecvat şi pe termen lung la un proces de spiritualizare a vieții, la o bucurie existențială creatoare, la rândul ei, condiționată doar de trăirea şi vibrarea în preajma şi/sau în spațiul lecturii operelor artistice. De aceea, credem că ar fi oportună editarea integrală a creației matcovschiene într-un tiraj suficient pentru a fi disponibilă pentru lectură permanentă în biblioteci şi în şcoli.

D. Matcovschi, în ipostaza de om al creației, „poet şi simbol”, după distinsul critic Mihai Cimpoi, a fost supranumit cu diverse formule metaforice: *Poet şi Om al Cetății*, *prezență verticală*, *axa conştiinței civice*, *poet al adevărului*, *al destinului basarabean*, *istoric fidel al Basarabiei, poet al „mărgioarei”, un Don Quijote al literaturii basarabene*, *preot al spiritualității noastre* şi, fără îndoială, titulaturile nu se vor opri aici, întrucât D. Matcovschi este, în primul rând, un scriitor al esențelor existențiale, reuşind să alegorizeze realitățile ce definesc destinul Basarabiei şi al basarabenilor până la nivel de simbolizare şi mitizare: „Nu-i o altă Basarabie sub soare./ Basarabenii, de la mic la mare,/ toți au chipul lui Iisus”. Astfel că, în timpul lecturii versurilor de către cititorii români, aceştia surprind transparența aluziilor poetice, iar un cititor străin înțelege, în asemenea cazuri, o valoare general umană promovată de o comunitate şi care aparține unui popor surprins în două fațete: cu dotație ontologico-folclorică bogată şi, în acelaşi timp, căzut sub incidența unei istorii nedrepte, devenit un suflet sfâşiat sau o ființă „deviată”, formula criticului A. Țurcanu. În fața unei astfel de realități artistice recreate, viziunea poetică asupra lumii parcurge câteva dimensiuni: de la o lume folclorică a valorilor, printr-o lume invadată de falsuri şi minciună, spre o lume recreată în scopul revitalizării resurselor spirituale ale contemporanilor şi, îndeosebi, ale tinerilor, care, precum constată poetul, la ora actuală sunt îndoctrinați cu ideologia partidului aflat la putere. În aceste circumstanțe, vocea eului liric îl reprezintă deseori pe eul empiric, trecând prin diverse inflexiuni, înăsprindu-se şi „împietrindu-se”.

Astfel, spiritul matcovschian s-a coagulat strop cu strop din esențele fiecărei opere/ poezii, constituind substanța semantică a întregului text ce circumscrie toată creația poetului. Se ştie că spiritul creației unui scriitor este un fenomen complex, D. Matcovschi însuşi acceptându-l drept o fuziune a elementelor din care se constituie axa spirituală a mesajului pe care opera îl comunică diverselor tipuri de cititori din diferite generații. Spiritul unei creații literare derivă, de asemenea, din ceea ce semantizează cele trei intenții determinate de U. Eco: intenția auctorială, intenția lectorului şi intenția operei, acestea având tendințe de esențializare. Autorul însuşi şi-a proiectat opera redimensionată pe „lucrurile în esență”. În acest plan, lectura operelor matcovschiene este astăzi destul de benefică pentru tânăra generație, deoarece ele conțin, într-o desfăşurare proprie opticii poetului, realități ample şi semnificative ce țin de „firea neamului”, de ontologicul existențial al acestuia, oferindu-ne o cunoaştere „pe viu”, prezentată

BDD-A8609 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)

la temperatura vibrației sufleteşti a autorului, fecior devotat neamului său. Împărtăşind concepția că sufletul este filtrul valoric al omului, poetul pune mai presus de toate facultatea omului de a-şi cultiva sufletul, de a-l face să se manifeste sufleteşte, rafinându-l „pentru a-ți creşte în suflet un pământ,/ Cel mai fertil pământ din lume,/ Cu veşnic dor, cu dulce nume,/ ca un luceafăr luminând...”. Versurile includ o alegorie superbă a definiției de om patriot, de patriotism personificat de creşterea în suflet a pământului țării, pentru ca să-l porți cu tine mereu, pentru ca să-l păstrezi neprihănit şi să-l aperi de străin. Străinul, considerat de poet drept unul din cele mai mari pericole, de la un timp şi-a multiplicat măştile: de la cel ce a încălcat statutul invitatului, dorindu-se stăpân în casa care l-a adăpostit, până la orice ipostază a răului care a periclitat existența în normalitatea firească a neamului său. De aceea decodarea măştilor false şi atitudinea de demascare a impostorilor este o datorie a tinerei generații în devenirea sa autentică. Operele lui D. Matcovschi pot fi de referință în scopul însuşirii acestei abilități civice şi umane. Avea dreptate poetul când afirma într-un text publicistic: „poeții naționali se afirmă prin operă, nu se numesc prin decret prezidențial, nici prin vot...”, doar că generației tinere de astăzi îi lipseşte în fond gustul şi „plăcerea lecturii”, în afara căreia opera literară nu poate fi receptată. Tinerii se complac în ipostaza de „vorbitor despre...” doar în baza informației intermediare, dacă aceasta este accesibilă şi înțeleasă adecvat. De facto, numai grație unei lecturi pe viu poți înțelege un fenomen literar-artistic, poți dialoga cu el, şi, bineînțeles, chiar în contradictoriu, dacă ai în față poezia lui D. Matcovschi căreia dialogismul îi este o formulă implicită, ceea ce predispune, îndeamnă cititorul la confruntare prin lectură. Pe axa valorică se fixează sentimentul de afiliere organică a poetului cu locul de baştină, transfigurat emblematic în spațiul simbolic al „mărgioarei”, principalul punct de reper al eului liric în abordarea problemelor şi enunțarea atitudinii față de ele, blânda „casă părintească”, de care poetul, umblat pe diverse meridiane, nu s-a despărțit niciodată, devenită laitmotiv axiologic al creației sale. Or, D. Matcovschi, glosează la acest subiect: „Tineretul îşi caută norocul prin alte părți de lume. De-nzadar, nicăieri nu umblă câinii cu colaci în coadă”. Concluzia este evidentă: doar în țara ta te poți realiza pe deplin ca fiu al acestui popor, ca fiu al acestui pământ; doar în miezul limbii materne îți poți cunoaşte identitatea valorică, asigurându-ți existența în timp, fapt menționat şi de către unii dintre cei mai mari semioticieni şi matematicieni de pe mapamond, Solomon Marcus: „Românii de la stânga Prutului au simțit tot timpul că limba română este marca identității lor, deci mult mai mult decât un simplu mijloc de comunicare, au putut înțelege, privind şi întreaga lor istorie, că limba română contează pentru ei nu numai şi nu în primul rând prin funcția ei utilitară, instrumentală, ci prin valoarea ei istorică, națională, culturală” [5, p. 36]. În acest sens triplu redimensionează D. Matcovschi interpretarea poetică a motivului *limbii materne*: „În limba noastră, la Căpriana,/ se-ntoarce Ştefan din lupta cruntă.../ În limba noastră răsare steaua,/ în limba noastră se coace mărul,/ În limba noastră e albă neaua/ şi de tămadă e adevărul./... În limba noastră poetul scrie/ cea mai frumoasă, eternă carte”. Travaliul trecerii eticului în estetic este relevant.

BDD-A8609 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)

Sintetizând cele expuse, am putea afirma că spiritul operei matcovschiene se rostuieşte din mai multe elemente pe care le-a intenționat autorul. În primul rând, „dragul de viață”, acea jovialitate a filozofiei existențiale a poporului nostru, învățată de la I. Creangă, prin modelul lui Harap Alb, şi de la M. Sadoveanu: „eu mă apăr de răi şi de fameni, mă opun blestemului, pentru că viața e pentru mine ca un dar, cel mai mare dar”, în numele căruia merită să lupți pentru existență. Acest adevăr şi acest mesaj trebuie să ajungă la conştiința tinerilor de astăzi, pentru a se debarasa de stări contingente şi depresive în caz de eşec. Creația lui D. Matcovschi oferă formula vitalității, pentru că, în numele vieții se cuvine a da voce deplină tuturor adevărurilor, a sta de unul singur împotriva strâmbătăților, după cum a menționat poetul filozof Victor Teleucă, şi a ținti cu blasfemie toate relele, a nu accepta teama şi tăcerea trădătoare. Iată sursa, iată spațiul firesc al spiritualității poporului român, în care, aflându-se, tânărul cititor se poate alimenta, în condițiile crizei actuale de moralitate, din sevele izvorului etic, din aura esteticului, iar valențele artistice ale operei lui Matcovschi oferă tinerilor posibilitatea de a-şi asimila competențe necesare pentru o viață responsabilă astăzi şi pentru o activitate de succes pe viitor.

Referințe bibliografice

1. Callo Tatiana. *Configurații ale educației totale*. Chişinău: CEP USM, 2007.
2. Cimpoi Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chişinău: Editura ARC, 1997.
3. Cucoş Constantin. *Educația. Experiențe, reflecții, soluții*. Iaşi: POLIROM, 2013.
4. *Dumitru Matcovschi – poet şi om al cetății.* Chişinău: Î.E.P. Ştiința, 2009.
5. Marcus Solomon. *Limba Română – între infern şi paradis*. Bucureşti: Spandujino, 2014.
6. Matcovschi Dumitru. *Amarele confesiuni.* Chişinău: „Magna-Princeps” SRL, 2011.
7. Matcovschi Dumitru. *Bucurați-vă.* Antologie de versuri. Chişinău: Cartier, 2014.

BDD-A8609 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:53 UTC)